

25. maj 2011

EM2011/82

I medfør af § 36 i Inatsisartuts forretningsorden fremsætter jeg hermed følgende forslag til forespørgselsdebat:

Forslag til forespørgselsdebat om hvorvidt nul-tolerancen overfor udvindingen af radioaktive grundstoffer som biprodukt bør ophæves og at Selvstyret i forlængelse heraf opretter et Selvstyrejet selskab, der skal håndtere og videreformidle salg af radioaktive grundstoffer, der udvindes som biprodukt ved minedrift.

(Medlem af Inatsisartut Akitsinnguaq Olsen, Siumut)

Begrundelse:

Det er Siumuts holdning, at nultolerancen overfor udvinding af radioaktive grundstoffer først og fremmest er en politisk aftale fra en svunden tid, under Hjemmestyret. Den er således opstået som en del af den indtægts fordelingsnøgle aftale imellem den daværende Landsstyreformand og den danske Statsminister i midten af 1980'erne. I dag har vi selv overtaget ansvaret – og vi sætter selv kursen for vort lands udvikling på råstofområdet. Dette gjorde et samlet og enigt Inatsisartut, med vedtagelsen af en omfangsrig og moderne Råstoflov, der alt taget i betragtning regulerer alle tænkelige forhold omkring råstofudvinding. Det virker stadig som om at koalitionen synes at overse, at den Råstoflov de selv har vedtaget bemyndiger Naalakkersuisut til at stille en lang række krav til mineselskaber før der gives en tilladelse til minedrift. En tilladelse til minedrift er en omstændig og langstrakt proces.

I Råstofloven angives det blandt andet at der ikke gives en tilladelse til minedrift og anden udnyttelse af mineraler før selskabet via undersøgelser kan godtgøre at selskabet kan gennemføre driften uden risiko for det omgivende miljø. Disse undersøgelser er objektive og uden for selskabets kontrol og bliver blandt andet udført af GEUS og Danmarks Miljøundersøgelser, mf. hvilket udstiller Qoornoq deklarationens krav om yderligere objektiv oplysning, som det politiske hokuspokus dette i realiteten er.

Hvis ikke GEUS og Danmarks Miljøundersøgelser er objektive videnskabelige institutioner og uafhængige, af både mineselskaberne og Selvstyret og derfor på den baggrund producerer information, der er baseret på objektive naturvidenskabelige principper. Skal jeg venligst udbede mig, at underskriverne af Qoornoq deklarationen om her på talerstolen, at nævne mig et par konkrete og navngivne eksempler på videnskabelige institutioner, som de anser egnede til at løfte denne opgave. Nå nu ovennævnte institutioner åbenbart ikke lever op til et udefineret objektivitetskrav. Det er med begrænset optimisme, at jeg imødeser et konkret svar fra Inatsisartut på min anmodning.

I råstofloven er det et krav, at der blandt andet i forbindelse med mineprojekter skal foretages en VVM redegørelse. Denne redegørelse har til formål at undersøge, hvordan minedriften vil påvirke det omgivne miljø. VVM er en redegørelse for hvordan et projekt vil påvirke det omgivende miljø.

Visse typer virksomheder – og alle mineaktiviteter – skal gennemføre en VVM-undersøgelse inden der kan gives tilladelse til minedrift. VVM-undersøgelsen skal laves af firmaer eller konsulenter som er godkendt af myndighederne. Omkostningerne til undersøgelsen skal afholdes af mineselskabet. VVM-redegørelsen skal præsenteres for offentligheden og sendes i høring hos en række offentlige og private organisationer i Grønland. Selvstyret kan på grundlag af VVM-redegørelsen og høringssvarene tillade eller nægte mineselskabet at starte produktion. En lignende analyse kræves gennemført for samfundsmæssige konsekvenser – SIA (Social Impact Assessment) citat slut.

Selve tanken om at der kan udføres en samlet samfundsmæssig og sundhedsmæssig undersøgelse af effekterne ved at ophæve nul-tolerancen giver ganske enkelt ikke nogen form for mening, denne tanke synes også indlejret i Qoornoq deklARATIONEN. En VVM-undersøgelse tager altid udgangspunkt i det lokale miljø netop fordi at mineralske råstoffer forekommer på afgrænsede geografiske områder. Målet med undersøgelsen er tage højde for hvordan en eventuel minedrift vil påvirke miljøet i lokalområdet – og kun der.

Hvad alverden vil i stille op hvis f.eks. VVM-undersøgelsen af Kvanefjeldet påviser, at der kan igangsættes minedrift med en absolut minimal risiko for både lokalbefolkning og minearbejdere? Vi i så stadig nægte et erhvervsmæssigt udsultet Sydgrønland de arbejdspladser og indtægt? Jeg tror at vi er mange der ser frem til et klart svar på det spørgsmål.

Det er Siumuts forventning, at tiden vil tale for at nultolerancen ophæves som princip og at Selvstyret i fremtiden på baggrund af de konkrete VVM-undersøgelser tager stilling fra sag til sag hvorvidt der må udvindes radioaktive grundstoffer som et biprodukt på konkrete områder, når VVM-undersøgelser har påvist at en sådan aktivitet er miljømæssigt forsvarlig. Vi ser nu det første tegn på at nogle af vores råstoffer er ved at få en strategisk opmærksomhed fra EU, her tænker jeg på de forekomster af sjældne jordarter i blandt andet i Kvanefjeldet. Disse råstoffer bruges i en lang række af højteknologiske produkter.

I dag sidder Kina på 97 % af markedet for disse råstoffer og er begyndt på at indføre eksportrestriktioner, hvilket sætter højteknologiske virksomheder overalt i den vestlige verden under pres. Tiden hvor vi kan leve i vores egen osteklokke er ved at være forbi, det vil være dybt naivt, hvis vi tror at resten af verden i længden vil finde sig i at vi sidder på et bjerg af strategiske råstoffer og ikke vil udnytte disse på grund af nultolerancen. Vi må og skal også se vores lands ressource rigelighed i et sikkerhedspolitiske lys eftersom stormagternes kamp om strategiske råstoffer intensiveres.

Det vil derfor være naturligt, at det næste skridt i debatten om radioaktive grundstoffer som biprodukt tager stilling til hvorledes det Grønlandske samfund vil forvalte sit ejerskab til uranen. Det er jo kendt at især uran er et grundstof, som på internationalt plan er undergivet en streng kontrol hvad angår salg og eksport. Denne opgave kunne for eksempel varetages af et offentligt ejet salgsselskab, der har til opgave at forvalte salg og eksport, således at det sikres at der er fuld gennemsigtighed i alle stadier af processen. Alle stadier i den senere videreformidling af uranen skal være i hænderne på dette selskab, således at det sikres, at det ikke havner i hænderne på slyngelstater som Nordkorea og Iran men kun bliver brugt til konventionelle og fredelige formål.

ⁱ Information og Fakta om udvinding af uran i Grønland.